

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТІВ
ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В
КОНТЕКСТІ МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО КРУГЛОГО СТОЛУ

25 травня 2018 року

Запоріжжя
2018

УДК 614.253(082)

П 78

Редакційна колегія:

Стеценко Семен Григорович, професор кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, Заслужений діяч науки і техніки України;

Алексєєв Олександр Германович, вчений секретар, доцент кафедри управління і економіки фармації, медичного і фармацевтичного правознавства ЗДМУ, кандидат фармацевтичних наук;

Аніщенко Михайло Анатолійович, старший викладач кафедри управління і економіки фармації, медичного і фармацевтичного правознавства ЗДМУ, кандидат юридичних наук

За загальною редакцією

ректора Запорізького державного медичного університету, доктора медичних наук,
професора, Заслуженого діяча науки і техніки України

Колесника Юрія Михайловича

П 78

Проблеми захисту суб'єктів правовідносин у сфері охорони здоров'я в контексті медичної реформи : збірник матеріалів науково-практичного круглого столу (м. Запоріжжя, 25 травня 2018 р.) / за заг. ред. Ю. М. Колесника. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 164 с.

У збірнику представлені матеріали тез доповідей, що виражають теоретичні та практичні проблеми правового регулювання галузі охорони здоров'я та захисту прав і законних інтересів суб'єктів в контексті сучасних тенденцій їх розвитку, окреслено основні напрями вирішення проблемних питань. Авторами статей є науковці та практики галузі правознавства та охорони здоров'я з різних регіонів України, колом професійних інтересів яких є правові питання медицини та фармації.

УДК 614.253(082)

© С.Г. Стеценко, О.Г. Алексєєв, М.А. Аніщенко, 2018

© Видавництво ЗДМУ, 2018

ISBN 978-966-417-178-6

Скріпкін С.В. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ КОШТОРИСНО-БЮДЖЕТНОГО МЕТОДУ ФІНАНСУВАННЯ У ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПРИ ФІНАНСУВАННІ ВИДАТКІВ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	123
Ткаченко Н.О. ПРАВОВЕ ПОЛЕ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ФАХІВЦІВ.....	128
Тучков С. С. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПІДРОБЛЕННЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ.....	131
Черніков Є.Е. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВАОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА НЕНАЛЕЖНОГО ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ МЕДИЧНИМ АБО ФАРМАЦЕВТИЧНИМ ПРАЦІВНИКОМ.....	137
Шатковський Я. М. ДОСТУПНІСТЬ ПЕРВИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ПАЦІЄНТІВ.....	143
Aliexsieieva V. PROBLEMS OF EUTHANASIA IN EUROPEAN COUNTRIES.....	148
Вовк В. В., Коверзньєва Г. П. ПРАВОВЕ ПІДҐРУНТЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ.....	149
Водник Г. С., Коверзньєва Г. П. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПАЦІЄНТА УКРАЇНСЬКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ.....	152
Ковальова А. О., Коверзньєва Г. П. ЗАХИСТ ПРАВ ПАЦІЄНТІВ У КОНТЕКСТІ МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ.....	156
Кошель К. А., Коверзньєва Г. П. СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ПАЦІЄНТІВ В УКРАЇНІ.....	160

Скріпкін Сергій Васильович,
начальник юридичного відділу
Запорізького державного медичного
університету

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ КОШТОРИСНО- БЮДЖЕТНОГО МЕТОДУ ФІНАНСУВАННЯ У ПРОГРАМНО- ЦІЛЬОВИЙ ПРИ ФІНАНСУВАННІ ВИДАТКІВ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Більшість закладів охорони здоров'я в Україні на сьогодні мають статус бюджетних установ державної та комунальної форм власності. Тому, вони фінансуються з державного або комунального бюджетів відповідно до затверджених кошторисів. Даний процес регламентується постановою КМУ від 28 лютого 2002 р. № 228 «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ».

У навчальному посібнику В.Д. Базилевича і Л.О. Баластрика кошторисно-бюджетне фінансування розглядається як метод безповоротного, безоплатного надання коштів на утримання установ, що перебувають на повному фінансуванні з бюджету, на основі фінансових планів – кошторисів витрат [1, с. 259].

На думку Л. К. Воронової, кошторисно-бюджетне фінансування — це метод безповоротного, безвідплатного відпуску грошових коштів на утримання установ, що перебувають на повному фінансуванні бюджету (бюджетних установ) на основі фінансових планів – кошторисів витрат [2].

Н. Карпишин виділяє наступні принципи бюджетно-кошторисного методу фінансування: безповоротності, безоплатності, плановості, цільового використання грошових коштів, отримання ефекту від витрачання грошових коштів, поєднання різних джерел покриття витрат, виділення грошових коштів в міру надходження доходів, постійного контролю за використанням

грошових коштів [3]. На думку Н. Хімічевої та О.Покачалової, існують ще й спеціальні принципи, притаманні саме кошторисно-бюджетному фінансуванню: отримання коштів державними і місцевими установами для поточної діяльності та капітальних вкладень з бюджету відповідно до їх підпорядкування; бюджетні кошти є основним джерелом фінансування діяльності таких установ; фінансово-плановим актом, який є підставою для виділення коштів, є кошторис доходів і видатків установи; витрачання коштів здійснюється суворо за цільовим призначенням, визначеним у кошторисі, зміни до якого можуть внести лише органи, яким підпорядкований одержувач бюджетних коштів; планування і фінансування діяльності здійснюється на основі економічних нормативів, затверджених у встановленому порядку[4, с. 371].

Н. Карпишин наводить думку, що позабюджетні надходження грошових коштів та доходів в матеріальній чи нематеріальній формі, які отримує бюджетний заклад, мають іншу природу, і є результатом самостійної фінансово-господарської діяльності. Некомерційна діяльність бюджетних установ і організацій не має на меті отримання прибутку і здійснюється у загальнодержавних інтересах з метою залучення додаткових фінансових ресурсів. Держава, відчуваючи бюджетний дефіцит, використовує всі можливі джерела доходу і дотримується правила “бери плату, де можеш” [3].

Дослідниця також зазначає про те, що кошти, які залучають бюджетні заклади охорони здоров'я до спеціального фонду кошторису, поки що не відіграють значної ролі у їх фінансовому забезпеченні, однак на практиці спостерігається тенденція до поступового зростання масштабів позабюджетного фінансування і пожвавлення некомерційної діяльності у цій сфері [3].

На думку Г. Рак, серед переваг кошторисного фінансування бюджетних установ зазначимо забезпечення відповідності доходної та видаткової частини кошторису бюджетних установ, тобто фінансування планових витрат бюджетної установи відбувається в повному обсязі. Окрім того, кошторисне фінансування бюджетних установ передбачає жорсткий та постійний

контроль за використанням фінансових ресурсів бюджетних установ. Проте воно не позбавлене недоліків, пов'язаних з відсутністю достатніх стимулів для раціонального і ефективного функціонування та взаємозв'язку між рівнем кошторисного фінансування бюджетної установи та результатами її діяльності. Тобто де-факто здійснюється фінансове забезпечення лише мережі бюджетних установ, а не наданих ними послуг для задоволення суспільних потреб. Окрім того, Бюджетним кодексом України закріплено зв'язок джерел надходження коштів спеціального фонду з напрямками їх використання, тому бюджетна установа не може на власний розсуд розпоряджатися коштами від надання платних (договірних) послуг, тобто де-юре регламентовано обмежену фінансову автономію бюджетних установ [5, с. 164].

Однак, новий Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» передбачає інші принципи фінансування закладів охорони здоров'я, основним серед яких є «гроші ходять за пацієнтом» (далі – Закон). Так, відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 2 Закону, програма державних гарантій медичного обслуговування населення (програма медичних гарантій) - програма, що визначає перелік та обсяг медичних послуг (включаючи медичні вироби) та лікарських засобів, повну оплату надання яких пацієнтам держава гарантує за рахунок коштів Державного бюджету України згідно з тарифом, для профілактики, діагностики, лікування та реабілітації у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами [6]. Відповідно до п. 42 ч. 1 ст. 2 Бюджетного кодексу України, програмно-цільовий метод у бюджетному процесі - метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу. Детально застосування програмно-цільового методу передбачено ст. 20 Бюджетного кодексу України [7]. Проаналізувавши вищевказану норму та інші нормативно-правові акти з впровадження медичної реформи в Україні, можна зробити висновок, що за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення головним розпорядником бюджетних коштів і

відповідальним виконавцем бюджетної програми є Національна служба здоров'я України, а комунальні, державні та приватні заклади охорони здоров'я, а також фізичні особи-підприємці, що мають ліцензію на медичну практику є одержувачами бюджетних коштів. Причому, за своїм змістом державна програма медичного обслуговування населення є особливою формою здійснення процедури закупівель медичних послуг, що не реалізується відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель», про що навіть вказано у абзаці 18 ч. 3 ст. 2 згаданого Закону [8]. В даному випадку держава фінансує не певні заклади, а конкретну послугу. Проводячи паралелі з освітніми послугами, подібна схема реалізується при отриманні визначеним законодавством суб'єктом «освітнього ваучера» та виборі закладу освіти, який надає даному суб'єкту певну освітню послугу та отримує визначені бюджетні кошти.

Поступовий перехід від кошторисно-бюджетного до програмно-цільового методу фінансування характеризується як позитивними моментами, що полягають у більш повній фінансово-господарській автономії (самостійне затвердження фінансового плану, штатного розпису, самостійний вибір банків для фінансового обслуговування, більші можливості щодо використання коштів), так і деякими ризиками (більш високі тарифи на комунальні послуги для підприємств, відсутність фінансування капітальних видатків із загального фонду бюджету, загроза скорочень мережі закладів охорони здоров'я через конкуренцію, що суперечить ст. 49 Конституції України тощо).

Хоча, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я», державні та комунальні заклади охорони здоров'я - бюджетні установи не зобов'язані, а лише можуть реорганізовуватися в казенні підприємства або комунальні некомерційні підприємства [9].

Тому, дане питання є дуже важливим та потребує детального науково-практичного аналізу та обговорення з метою вироблення науково обґрунтованих рекомендацій у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Державні фінанси : Навчальний посібник / За ред. В. Д. Базилевича – К.: Атіка, 2002. – 368 с.
2. Лекції з фінансового права. Національний університет податкової служби України. - URL: <https://studfiles.net/preview/5014346/page:3/>.
3. Карпишин Н. Сутнісно-теоретичні аспекти кошторисного фінансування. - URL: [http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/12236/1/Сутнісно-теоретичні аспекти кошторисного фінансування.pdf](http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/12236/1/Сутнісно-теоретичні_аспекти_кошторисного_фінансування.pdf)
4. Финансовое право / [отв. ред. Н. И. Химичева]. - М. : НОРМА, 2007. - 464 с. - (Серия учебно-методических комплексов).
5. Рак Г. В. Кошторисне фінансування бюджетних установ у системі казначейського обслуговування бюджету / Галина Вікторівна Рак // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 17. – № 1. – С. 160-166. – ISSN 1993-0259.
6. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII - URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>.
7. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI - URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page2>.
8. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII 19 - URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/922-19/paran81#n81>.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я: Закон України від 06.04.2017 № 2002-VIII - URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2002-19>.